

Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd om donationer;

ESVFA 2022:6

beslutade den 16 november 2022.

Ekonomistyrningsverket föreskriver följande med stöd av 21 § donationsförordningen (1998:140) och beslutar följande allmänna råd.

Inledning

1 § Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd till donationsförordningen (1998:140).

Tillämpningsområde – föreskrifter till 2 § förordningen

2 § Ett donationsförordnande används för att beteckna såväl donators viljeförklaring som den handling där denna förklaring är intagen. Handlingen ska vara skriftlig och undertecknad av donator, som kan utgöras av en fysisk eller juridisk person, eller kunna verifieras på annat sätt. En fysisk person kan även avge en viljeförklaring genom ett testamentariskt förordnande.

Allmänna råd till 2 § förordningen

Med en donation avses varje benefik överlåtelse oavsett värde. Ett bidrag är att betrakta som en donation om det uppfyller förordningens krav för en sådan. Begreppet donator används genomgående för såväl bidragsgivare som testator.

En donation som får förbrukas i myndighetens verksamhet redovisas som en bidragsintäkt.

I de fall då donatorn föreskrivit att kapitalet inte ska förbrukas utan endast avkastningen, blir i normalfallet donationen att betrakta som en stiftelse, eftersom det så kallade varaktighetskriteriet i stiftelselagen (1994:1220) då är uppfyllt. I speciella fall kan det dock förekomma att myndigheten får en donation som inte ska bilda en stiftelse, trots förbehåll om att endast kapitalets avkastning får förbrukas. I dessa fall redovisas den mottagna donationen i myndighetens balansräkning som donationskapital.

Att en donator vill få rapporter eller liknande om hur donationens ändamål uppfyllts m.m. behöver i sig inte innebära att krav på en motprestation eller en särskild förmånsställning föreligger. Däremot kan en motprestation eller särskild förmånsställning föreligga om villkor knutits till gåvan som innebär att givaren har ensamrätt till ett resultat, även ett tidsbegränsat sådant. Det kan i sådant fall vara fråga om avgift eller annan ersättning för en motprestation.

Allmänna råd till 3 § förordningen

Europeiska unionen, Förenta nationerna och Nordiska ministerrådet är exempel på mellanstatliga organisationer som Sverige är anslutet till.

Mottagande av en donation – föreskrifter till 4 § förordningen

3 § En donation ska anses mottagen av myndigheten när egendomen frivilligt avskilts och överlämnats av donatorn, det vill säga gåvan ska vara fullbordad. Myndigheten ska därefter ha förfoganderätt till donationen och med den följande rättigheter och skyldigheter.

Om en ändamålsbestämmelse saknas eller om den är allmänt hållen ska donationen användas inom ramen för myndighetens verksamhet.

Allmänna råd till 4 § förordningen

Den bestämning av myndighetens verksamhet och uppgifter som framgår av instruktion, regleringsbrev eller annat regeringsbeslut är avgörande vid en bedömning av om en donation ska accepteras eller inte.

När en myndighet inte får ta emot en donation – föreskrifter till 5 § förordningen

4 § Med medel från statens budget ska här avses anslag som tilldelats myndigheten, lån eller andra krediter i Riksgäldskontoret samt medel från statsbudgeten som erhålls från en annan statlig myndighet.

Egendom som är belånad till ett belopp som överstiger beräknad försäljningsintäkt efter täckande av samtliga kostnader fram till och med försäljningstillfället, är inte att betrakta som en donation som får tas emot.

För att göra åtaganden som ska infrias med bidrag som ännu inte har mottagits ska ett avtal eller motsvarande finnas som säkerställer att gjorda åtaganden inte behöver infrias med anslagsmedel.

Allmänna råd till 5 § förordningen

Av bestämmelserna i 5 kap. budgetlagen (2011:203) följer att statliga myndigheter inte får ta upp lån eller ta över ansvaret för lån i andra institut än Riksgäldskontoret. Efter regeringens bestämmande kan dock ett affärsverk få denna möjlighet.

Medel från statens budget som myndigheten disponerar kan endast användas inom de ramar som regeringen angivit samt i den utsträckning som det inte minskar myndighetens möjligheter att uppnå de mål som regeringen angett för myndighetens olika verksamheter. Om myndigheten bedömer att den till exempel utan ytterligare anslag kan klara kostnader för drift och underhåll av donerade kulturföremål eller utrustning kan den i princip ta emot donationen.

Donationsmedel får tas i anspråk för samfinansiering av projekt eller liknande verksamhet inom ramen för myndighetens

verksamhetsområde om ändamålet med donationen inte hindrar detta. Myndigheten bör fatta ett särskilt beslut om samfinansiering senast i samband med mottagandet. Av beslutet bör framgå finansieringsgrad för varje finansiär samt rättigheter och skyldigheter avseende aktuellt projekt eller motsvarande.

Genomförandet av verksamhet som bara delvis finansieras med en eller flera donationer får inte medföra att befintliga resurser såsom anslag, lån, krediter eller bidrag från andra myndigheter, blir otillräckliga för att genomföra ordinarie verksamhet med den volym och kvalitet som avsetts. Som ett led i myndighetens ekonomistyrning bör regler fastställas för när en donation ska täcka samtliga kostnader för den aktuella verksamheten.

Regeringens medgivande till mottagande av donation – föreskrifter till 6 § förordningen

5 § Regeringens beslut om medgivande ska vara fattat innan myndigheten tar emot en donation som omfattas av 6 § donationsförordningen (1998:140).

Om myndigheten avser att avyttra mottagen egendom ska donationen finansiera kostnaderna för förvaltningen av egendomen fram till och med försäljningstillfället.

Allmänna råd till 6 § förordningen

En mottagen fastighet som inte är avsedd att stadigvarande brukas eller innehåser utgör en omsättningstillgång enligt 5 kap. 7 § Ekonomistyrningsverkets föreskrifter (ESVFA 2022:1) om årsredovisning och budgetunderlag.

Förvaltning av en donation – föreskrifter till 8 § förordningen

6 § En av myndigheten mottagen donation får inte föras till en redan befintlig stiftelse om donatorn inte uttryckligen angett att så får ske.

Kapital som placeras i finansiella instrument – föreskrifter till 9 § förordningen

7 § Om donationen utgörs av kapital som ska placeras i finansiella instrument ska myndigheten fastställa en placeringspolicy som ett led för att uppnå en säker och ändamålsenlig förvaltning samt upprätthålla en tillfredsställande betalningsberedskap och riskspridning. Av policyn ska framgå placeringarnas fördelning på olika tillgångsslag (till exempel räntebärande placeringar och aktier). Placeringspolicyn ska hållas aktuell.

För myndigheter, som får placera medel på annat sätt än vad som följer av 11 § donationsförordningen (1998:140), gäller dessutom att placeringspolicyn ska innehålla donationsförvaltningens organisation, riktlinjer för värdepappersportföljens sammansättning och eventuella begränsningar. Den ska även reglera vem som ansvarar för och har beslutanderätt vid köp, försäljning och byte samt inom vilka beloppsgränser detta får ske.

Vid köp, försäljning eller byte av finansiella instrument ska myndigheten se till att avräkningsnotor erhålls i original. Oavsett kapitalförvaltare ska avräkningsnotan vara utställd i myndighetens namn. Värdepapperskonton hos värdepapperscentralen och värdepappersdepåer ska vara registrerade i myndighetens namn.

Finansiella tillgångar som avser donationer får inte belånas eller pantförskrivas.

Myndigheten ska även årligen fastställa och dokumentera det belopp som beräknas svara mot de närmaste två årens behov av likvida medel för aktuell verksamhet samt löpande följa utfallet. Motsvarande medel ska hållas på räntekonto i Riksgäldskontoret.

Allmänna råd till 9 § förordningen

Genom att myndigheten fastställer de närmaste två årens behov av likvida medel, och placerar motsvarande belopp i Riksgäldskontoret, säkerställs myndighetens likviditet samtidigt som risken för förluster vid en påtvingad försäljning minimeras. Att myndigheten ska dokumentera det fastställda beloppet är ett av flera moment i syfte att uppnå en god intern kontroll.

Kapitalförvaltare

Allmänna råd till 10 § förordningen

Om de särskilda villkoren i donationsförordnandet inte föreskriver annat ska Riksgäldskontoret och Kammarkollegiet anlitas vid kapitalförvaltning om inte myndigheten har regeringens medgivande enligt 12 § donationsförordningen (1998:140).

Krav på upphandlad leverantör – föreskrifter till 12 § förordningen

8 § Vid upphandling av en tjänst hos värdepappersinstitut eller annan kapitalförvaltare ska myndigheten säkerställa en effektiv och sund hantering av myndighetens donationsmedel. Myndigheten ska tillse att upphandlad leverantör, såväl vid upphandlingstillfället som därefter, uppfyller de krav som ställs på ett värdepappersbolag, bankinstitut eller annat bolag som bedriver handel och tillhandahåller tjänster på värdepappersmarknaden och som står under Finansinspektionens tillsyn i Sverige eller motsvarande tillsyn i ett annat land.

Allmänna råd till 12 § förordningen

I fråga om upphandling av leverantör tillämpas lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

Ekonomisk avkastning och kostnader – föreskrifter till 13 § förordningen

9 § Med ekonomisk avkastning avses i detta sammanhang ränta, utdelning, realisationsvinst och andra inkomster som donationen genererar.

Med myndighetens kostnader avses samtliga direkta och indirekta kostnader hänförliga till förvaltningen m.m. av donationen.

Allmänna råd till 13 § förordningen

Om donationen avser till exempel utrustning eller varor som används i myndighetens verksamhet behöver normalt sett inte någon särskild ersättning tas ut.

Permutation – föreskrifter till 14 § förordningen

10 § Vid ändring av ett villkor som enskild meddelat i donationsförordnande eller liknande handling bör myndigheten först kontakta donatorn om så är möjligt. Därefter prövas ändringen enligt permutationslagen (1972:205). Det räcker således inte att endast kontakta den enskilde donatorn för att en permutation ska kunna genomföras.

Åtagande att förvalta en stiftelse – föreskrifter till 15 § förordningen

11 § I det fall det inte längre föreligger ett nära samband mellan myndighetens verksamhet och den av myndigheten förvaltade stiftelsen ska myndigheten i egenskap av förvaltare avsäga sig förvaltningsuppdraget eller verka för att stiftelsens ändamål ändras genom permutation, om stiftelseförordnandet så medger.

Allmänna råd till 15 § förordningen

Bestämmelser om förvaltning av en stiftelse finns i stiftelselagen (1994:1220). Av lagen framgår att när en myndighet har åtagit sig att förvalta en stiftelse i enlighet med stiftelseförordnandet sker detta genom anknuten förvaltning. Det är myndighetschefen, i vissa fall styrelsen, eller den tjänsteman som myndighetschefen eller styrelsen utser, som utövar befogenheter i egenskap av förvaltare av stiftelsen.

Regeringens medgivande till förvaltning av stiftelse – föreskrifter till 16 § förordningen

12 § Myndigheten måste ha mottagit regeringens beslut om medgivande innan stiftelsens egendom avskiljs från stiftaren och omhändertas av myndigheten i egenskap av förvaltare.

Ersättning för förvaltningskostnader – föreskrifter till 17 § förordningen

13 § Med myndighetens kostnader avses samtliga direkta och indirekta kostnader för förvaltning av stiftelsen, om regeringen inte föreskrivit något annat.

Allmänna råd till 17 § förordningen

Av bestämmelserna i 2 kap. 22 § stiftelselagen (1994:1220) framgår att förvaltaren har rätt till skäligt arvode i efterskott för kalenderår, om inte annat föreskrivits i stiftelseförordnandet. Har myndigheten däremot löpande utlägg för en stiftelses räkning, såsom porto, courtageavgifter, hyror och dylikt bör dessa faktureras löpande.

Särredovisning av kostnader och ersättningar i årsredovisningen

Allmänna råd till 18 § förordningen

Särredovisningen av kostnader och ersättningar enligt 18 § första stycket donationsförordningen (1998:140) upprättas om kostnaderna för myndighetens totala egendomsförvaltning avseende donationer överstiger sju basbelopp.

Redovisningen omfattar inte kostnader och ersättningar för myndighetens ändamålsförvaltning och inte heller kostnader som direkt bärs av stiftelserna.

Särredovisning enligt 18 § donationsförordningen lämnas lämpligen i resultatredovisningen.

Redovisning av donationsmedel i årsredovisningen – föreskrifter till 19 § förordningen

14 § Av myndighetens ekonomiska redovisning ska framgå hur myndighetens donationsmedel fördelar sig på olika tillgångsslag.

Allmänna råd till 19 § förordningen

De förvaltade donationerna kan anses ha en betydande omfattning om deras sammanlagda bokförda värde, inklusive tillgodohavanden hos Riksgäldskontoret, överstiger tre hundra basbelopp.

Redovisning avseende donationernas storlek, valda placeringsformer och avkastning lämnas lämpligen i resultatredovisningen. Vid analys av årets avkastning är det lämpligt att använda mått och jämförelsenormer som är vedertagna för finansmarknaden.

Av 7 kap. 44 § Ekonomistyrningsverkets föreskrifter (ESVFA 2022:1) om årsredovisning och budgetunderlag framgår att erhållna bidrag som periodiseras för att täcka framtida kostnader ska redovisas under balansposten Oförbrukade bidrag och specificeras i not till årsredovisningen. Om myndigheten periodiserar donationer, som enligt förordnandet får förbrukas, särredovisas de i not i förhållande till övriga oförbrukade bidrag.

Donation av större värde

Allmänna råd till 20 § förordningen

En donation kan anses ha ett större värde om donationens bokförda värde vid mottagandet överstiger trettio basbelopp. För dessa

donationer bör uppgift om donator, belopp och ändamål lämnas i årsredovisningen.

För samtliga förvaltningsåtaganden som gjorts under räkenskapsåret bör uppgift avseende stiftelsekapital, stiftare och ändamål lämnas.

Undantag

15 § Ekonomistyrningsverket kan i enskilda fall pröva och meddela undantag från dessa föreskrifter.

-
1. Denna författning träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Genom författningen upphävs Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd (ESV Cirkulär 1998:1) till donationsförordningen (1998:140).

På Ekonomistyrningsverkets vägnar

CLAS OLSSON

Gunilla Nordlén